

มีโรงเรียนไปทำไม : 1. ยุคความรู้ทาง่าย นำสู่ความตายของ “ผู้ชราอายุยืน ๑๕๐ ปี”

เขียนโดย ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน 2013 เวลา 00:00 น. -

ทำไมต้องมีโรงเรียน ทำไมต้องไปโรงเรียน ในเมื่อโรงเรียนจัดการศึกษาผิดๆ และไม่ทำให้เด็กเรียนรู้อย่างแท้จริง

มีโรงเรียนไปทำไม : 1. ยุคความรู้ทาง่าย นำสู่ความตายของ “ผู้ชราอายุยืน ๑๕๐ ปี”

บันทึกชุด มีโรงเรียนไปทำไม ตีความจากหนังสือ [Why School? : How Education Must Change When Learning and Information Are Everywhere](#) เขียนโดย

[Will Richardson](#)

บอกตรงๆ ว่า ระบบการศึกษาจะอยู่ในสภาพปัจจุบันไม่ได้ ต้องเปลี่ยนแปลงในทำนองเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ

เหตุผลคือ ยุคนี้ความรู้ทาง่าย และคนเราขวนขวายเพื่อการเรียนรู้ได้ง่าย

การเรียนรู้ที่แท้จริงไม่ใช่การรับถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นการสร้างความรู้ขึ้นจากการปฏิบัติ แล้วเกิดการเรียนรู้ขึ้นภายในตน ยิ่งสิ่งทีลงมือทำยิ่งท้าทายและสนุก และต้องค้นคว้ามาก ปรัชญาหรือร่วมมือกับคนอื่นมาก การเรียนรู้จะยิ่งลึกและกว้างขวาง และเราสามารถเรียนรู้ได้กับคนทุกซีกโลก ผ่านทางระบบ อินเทอร์เน็ต

กระบวนการเรียนการสอนที่ใช้กันในระบบการศึกษาปัจจุบัน เน้นการถ่ายทอดความรู้ เน้นเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นวิธีที่ล้าหลัง และไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง การเรียนเนื้อหาวิชานั้น สมัยนี้หาได้ทั่วไปทั้งจากหนังสือ และจาก อินเทอร์เน็ต หากโรงเรียนมีประโยชน์เพียงเป็นที่ถ่ายทอดเนื้อความรู้ ยุคนี้เรามีเครื่องมืออื่นที่ทำได้ดีกว่า สะดวกกว่า และสิ้นเปลืองน้อยกว่า

การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นได้ในทุกที่ ทุกเวลา ร่วมกับใครก็ได้ที่เราชอบ ไม่ใช่ร่วมกับครู และเพื่อนร่วมชั้นที่อายุเท่าๆ กัน ในห้องเรียน ในช่วงเวลาที่โรงเรียนเปิดเทอม เท่านั้น และที่สำคัญยิ่งกว่านั้น การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อเราอยากเรียน ต่อสิ่งที่เราอยากรู้ ไม่ใช่เรียนตามที่มีคนอื่นมาบอกให้เราเรียน

หนังสือเล่มนี้จึงตั้งคำถามว่า ทำไมต้องมีโรงเรียน ทำไมต้องไปโรงเรียน ในเมื่อโรงเรียนจัดการศึกษาผิดๆ และไม่ทำให้เด็กเรียนรู้อย่างแท้จริง

โรงเรียนอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีมาแล้ว ๑๕๐ ปี คล้ายๆ กับว่า หลักการและรูปแบบการศึกษาคงที่ ๑๕๐ ปี แต่โลกเปลี่ยนไปเรื่อยๆ บัดนี้โลกเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ในเรื่องเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียน หากโรงเรียนจะดำรงอยู่ ก็ต้องไม่เป็นแบบเดิมๆ อีกต่อไป

มีโรงเรียนไปทำไม : 1. ยุคความรู้หาง่าย นำสู่ความตายของ “ผู้ชราอายุยืน ๑๕๐ ปี”

เขียนโดย ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน 2013 เวลา 00:00 น. -

โรงเรียนในปัจจุบัน เน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กสอบผ่าน นี่คือการผิดพลาด การสอบผ่านกับการได้เรียนรู้อย่างครบถ้วนรอบด้าน บุคลากร และรู้จักจริงเป็นคนละเรื่องกัน

ดังนั้น การดำเนินการปรับปรุงโรงเรียนให้ดีขึ้น ไม่เพียงพอเสียแล้ว ต้องดำเนินการยกเครื่องโรงเรียน ซึ่งหมายความว่า โรงเรียนต้องทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง ไม่ใช่ improvement แต่เป็น doing differently คือกิจกรรมที่โรงเรียนต้องไม่ใช่กิจกรรมแบบเดิมที่เข้าขึ้นมา นักเรียนมาโรงเรียน ระวังเข้าแถว ชักธงชาติ ครูอบรมหน้าเสาธง (นักเรียนตากแดดร้อน และไม่ไผ่) เดินแถวเข้าห้อง สวดมนตร์ไหว้พระ (ยังมีอยู่หรือเปล่านั้นไม่ทราบ) ครูบอกว่าวันนี้จะเรียนอะไร ฯลฯ กิจกรรมแบบ “หลักสูตรกำหนด” “ครูกำหนด” เหล่านี้ต้องเลิก เปลี่ยนไปเป็นกิจกรรมที่ “นักเรียนกำหนด”

ความอุดมของความรู้ มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด

“ความรู้หาง่ายอยู่ที่ปลายนิ้ว” เป็นคำที่พูดกันทั่วไป คือเรามีช่องทางต่อ อินเทอร์เน็ต ก็ค้นโดยใช้ กูเกิ้ล ได้ หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ปี ๒๕๕๕ บอกว่ามีคน ๒ พันล้านคนในโลก ที่เชื่อมต่อกันด้วย อินเทอร์เน็ต (ตัวเลขนี้จะเพิ่มเป็น ๕ พันล้านในปี ๒๕๖๓) เรามีเว็บเพจ ๑ ล้านล้านเว็บ แต่ละวันมีคนเอาวิดีโออัปโหลดขึ้น YouTube ยาวเท่ากับเวลา ๘ ปี วิดีโอที่เผยแพร่ในภาษาอังกฤษมี ๔ ล้านรายการ ฯลฯ

นอกจากความรู้หาง่ายแล้ว คนจำนวนมากก็เข้าถึงด้วย ดังผลสำรวจในสหรัฐอเมริกา พบว่า ร้อยละ ๙๕ ของเด็กอายุ ๑๒ - ๑๗ ปี ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำ ในจำนวนนี้ร้อยละ ๗๖ ใช้ โซเชียล มีเดีย ร้อยละ ๗๗ มีโทรศัพท์มือถือ สองตัวเลขหลังในคนอายุ ๑๘ - ๒๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๘๔ และ ๙๗ ตามลำดับ ข้อมูลเหล่านี้ในประเทศไทยอาจไม่สูงเท่า และแตกต่างไปตามกลุ่มตามระดับเศรษฐกิจสังคม แต่ก็มีความโน้มเหมือนกัน คือความรู้มีมากและหาง่าย ไม่จำเป็นต้องไปรับที่โรงเรียนก็ได้

เปรียบเทียบกับโลกสมัยเรายังเด็ก แตกต่างราวฟ้ากับดิน สมัยโน้นโรงเรียนคือแหล่งความรู้ ที่หาที่อื่นได้ยาก

เขาอ้าง Michael Welsch ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยแคนซัส สเตท ว่า “มีคอมพิวเตอร์อยู่ทั่วไป, มีสารสนเทศอยู่ทุกหนทุกแห่ง, มีเครือข่ายอยู่ทุกหนทุกแห่ง, มีความเร็วไม่จำกัด, เกี่ยวกับทุกสิ่ง, ทุกที่, ที่เครื่องมือทุกชนิด ที่ทำให้การติดต่อ จัดการ และเปลี่ยน รวบรวม และเผยแพร่” นี่คือการเรียนรู้ที่ไม่ใช่โรงเรียน

สำรวจนอกโรงเรียน จะเห็นการเปลี่ยนแปลงแบบเปลี่ยนยุค (disruption) เต็มไปหมด แต่โรงเรียนยังเหมือนเดิม (ถึงตรงนี้ผมขอแถมว่า รวมทั้งมหาวิทยาลัยด้วย)

และเพิ่มเติมได้อีกว่า โทรศัพท์มีหลายร้อยช่อง ดูด้วยโทรศัพท์มือถือก็ได้ เช่นเดียวกับวิทยุ

ข้อจำกัดคือ เราใช้สิ่งเหล่านี้เพื่อการเรียนรู้ไม่เป็น คนไทยเอาไว์เล่นและบันเทิงมากกว่าเพื่อเรียนรู้ หลายท่านก็ รวมทั้งใช้ไปในทางเสื่อมเสีย แทนที่จะใช้ในทางสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้พัฒนาตน นั่นคือสิ่งที่เราต้องส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนของเรามีทักษะ (และฉันทะ) เพื่อให้เขา “มีการศึกษา” ในนิยามใหม่ ที่จะกล่าวในหัวข้อข้างล่าง

ผู้เขียนบอกว่า โลกยุคนี้เป็นโลกของการเชื่อมต่อ (connection) ซึ่งหมายถึงการเชื่อมต่อทาง อินเทอร์เน็ต คนยุคนี้ต้องฝึกใช้ประโยชน์ของการเชื่อมต่อนี้ และฝึกให้เข้มแข็งรู้เท่าทัน ไม่ตกเป็นเหยื่อของการเชื่อมต่อ

ต้องรู้จักเข้าถึงการเชื่อมต่อ ใช้เครื่องมือเพื่อเชื่อมต่อเป็น เชื่อมต่อแล้วเข้าถึงความรู้หรือสารสนเทศที่ต้องการเป็น ไม่มัวเสียเวลาไปกับความรู้หรือสารสนเทศที่เขาเอามาหลอ รู้จักแยกแยะระหว่างความรู้/สารสนเทศที่ดีกับที่ไม่ดี รู้จักเลือกและใช้ประโยชน์ความรู้/สารสนเทศที่ดี/เหมาะสม ที่สุด รู้จักเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับผู้อื่น ออนไลน์ ไม่ตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวง และรู้จักแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้/สารสนเทศ กับคนอื่น (อย่างสร้างสรรค์)

เด็กของเรา “ไม่รู้หนังสือ” ในนิยามใหม่

คำว่า “รู้หนังสือ” (literacy) ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ต้องนิยามใหม่ ว่าไม่ใช่แค่อ่านออกเขียนได้คิดเลขเป็น เท่านั้น อีกต่อไป ต้องขยายไปสู่ความสามารถในการใช้ประโยชน์ของ ICT และการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของตน

NCTE ของสหรัฐอเมริกา ได้นิยาม 21st Century Literacies ไว้ [ที่นี่](#) ซึ่งจะเห็นว่า คำว่าเรียนเพื่อ “รู้หนังสือ” ไม่เพียงพอเสียแล้ว หรือหากกล่าวแรงๆ ก็ต้องบอกว่าเป็นวิธีคิดที่ผิด ใช้ไม่ได้อีกต่อไป การศึกษาเพื่อรู้หนังสือเป็นวิธีคิดของเมื่อ ๑๕๐ ปีที่แล้ว ใช้ไม่ได้ในยุคปัจจุบันที่โลกมันเปิดและเชื่อมต่อ ถึงกันหมด คนในสมัยนี้ต้องรู้วิธีเชื่อมต่อกับคนอื่นได้ทั่วโลก และมีทักษะในการสร้างความรู้ และทักษะ(และฉันทะ) ในการแลกเปลี่ยนความรู้ หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับคนที่แตกต่างจากเราในด้านต่างๆ ทั่วโลก และเนื่องจากการเรียนรู้ในสมัยนี้กับการทำงานเป็นสิ่งเดียวกัน คนสมัยนี้จึงต้องมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่อาจจะมีความคิด ทักษะคติ ความเชื่อ ฯลฯ แตกต่างจากตัวเราโดยสิ้นเชิง

มีโรงเรียนไปทำไม : 1. ยุคความรู้หาง่าย นำสู่ความตายของ “ผู้ชราอายุยืน ๑๕๐ ปี”

เขียนโดย ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน 2013 เวลา 00:00 น. -

ข้อกำหนดของ NCTE : A New Set of 21st Century Competencies

การมีการศึกษา (Literacy) เป็นชุดข้อปฏิบัติทางวัฒนธรรมและการสื่อสารของสมาชิก ของคนในสังคมกลุ่มหนึ่ง

เมื่อสังคมและเทคโนโลยีเปลี่ยน นิยามของคำว่า “มีการศึกษา” (literacy) ก็ต้องเปลี่ยนด้วย เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ได้ทำให้สภาพแวดล้อมของการศึกษา ทวีความซับซ้อน และซับซ้อน โลกในศตวรรษที่ ๒๑ จึงเรียกร้องให้ผู้มีการศึกษามีความสามารถ และสมรรถนะที่กว้างขวางมาก คือมีชุดการศึกษาหลายชุด (many literacies) ชุดการศึกษาเหล่านี้มีลักษณะ ซับซ้อน เป็นพลวัต ปรับตัวได้ และเชื่อมโยงผูกพันอยู่กับประวัติศาสตร์ โอกาสในชีวิต และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของบุคคลและกลุ่มคน บุคคลที่จะมีชีวิตที่ดีในสังคมโลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ จะต้องมีความสามารถ

- พัฒนาความสามารถ และความคล่องแคล่ว ในการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี

- สร้างความเชื่อมโยง และความสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรมกับผู้อื่น ลงมือเสนอ

และร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาความคิดอิสระของตน

- ออกแบบและแลกเปลี่ยนสารสนเทศ ต่อชุมชนโลก เพื่อเป้าหมายที่หลากหลาย

มีโรงเรียนไปทำไม : 1. ยุคความรู้หาง่าย นำสู่ความตายของ “ผู้ชราอายุยืน ๑๕๐ ปี”

เขียนโดย ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน 2013 เวลา 00:00 น. -

- นำสารสนเทศจากหลากหลายทางในเวลาเดียวกัน มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ

จัดการ

- สร้าง วิพากษ์ วิเคราะห์ และประเมิน สื่อผสม (multimedia)

- เอาใจใส่ความรับผิดชอบด้านจริยธรรม ในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนนี้

ดังนั้น เราต้องสร้างคำใหม่ในภาษาไทย เพื่อสื่อคำว่า literacy ในภาษาอังกฤษ เดิมเราใช้คำว่า “รู้หนังสือ” ผมขอเสนอคำว่า “มีทักษะ” โดยคำเต็มคือ “มีทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑” การศึกษาศสมัยใหม่มีเป้าหมายเพื่อให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ และการจะพัฒนาทักษะชุดนี้ขึ้นในตัวได้ ผู้เรียนต้องมีความรู้แกน และความรู้หลักสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ เป็นฐานสำหรับองกามทักษะ ซึ่งความรู้ชุดนี้ต้องเรียนไปพร้อมๆ กันกับการพัฒนาทักษะ

มีโรงเรียนไปทำไม : 1. ยุคความรู้หาง่าย นำสู่ความตายของ “ผู้ชราอายุยืน ๑๕๐ ปี”

เขียนโดย ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน 2013 เวลา 00:00 น. -

ภาษาไทยที่เราใช้กันอยู่เดิมอาจสื่อคุณค่าที่ไม่ตรงกับคุณค่าแห่งยุคสมัย เช่นคำว่า “รู้สิ่งใดไม่รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” เราต้องตีความคำว่า “รู้วิชา” เสียใหม่ ว่าหมายถึง “มีทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑”

ในนิยามใหม่นี้ เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับของไทยส่วนใหญ่ ยัง “ไร้การศึกษา” (illiterate)

วิจารณ์ พานิช

๑๑ เม.ย. ๕๖

คัดลอกจาก <http://www.gotoknow.org/posts/532753>